

ภาคผนวก ข

บทวิเคราะห์พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548

บทวิเคราะห์พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548

ความอยู่ดีศรีธรรมของการใช้อำนาจ ตามมาตรา 11 (1) และมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาถือว่ามีข้อที่จะพิจารณา คือ โดยพิจารณาจากความเป็นกฎหมายที่ขัดต่อทฤษฎีสถำนกกฎหมายธรรมชาติโดยใช้ทฤษฎีสถำนกกฎหมายบ้านเมืองเป็นเครื่องมือในการยกเว้นทฤษฎีสถำนกกฎหมายธรรมชาติที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และเป็นการขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อมายกเว้นกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยอาศัยเหตุการณ์บ้านเมืองที่วุ่นวายเป็นเครื่องมือหรือไม่นั้น เป็นปัญหาที่รายงานเล่มนี้จะพิจารณาให้ปรากฏเห็นว่าเป็ นอย่างไร มีสิ่งใดที่จะต้องพิจารณาในแต่ละเหตุผล และในด้านของกฎหมายมีว่าอย่างไรบ้างในแต่ละมาตราที่เกี่ยวข้อง โดยจะพิจารณาในด้านกฎหมายเป็นสำคัญว่ามีลักษณะขัดกับกฎหมายและขัดกับทฤษฎีกฎหมายอย่างไรบ้าง มุ่งทำใน 4 ประเด็น ตามที่กำหนดในหัวข้อขอบเขตของการทำรายงาน

การพิจารณาในมาตรา 11 (1) ประกอบมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนด บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 เป็นหลักและกฎหมายอื่น ๆ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในแต่ละมาตราที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ จะพิจารณาในเรื่องของการใช้อำนาจที่ไม่ยุติธรรมตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพิจารณาพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ดังกล่าวว่า เป็นการขัดต่อทฤษฎีสถำนกกฎหมายธรรมชาติหรือไม่ โดยใช้ทฤษฎีสถำนกกฎหมายบ้านเมือง และทฤษฎีสถำนกนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยาโดยถือเหตุการณ์ที่วุ่นวายในบ้านเมืองมาเป็นเครื่องมือในการใช้อำนาจหน้าที่ออกกฎหมายมาบังคับใช้ โดยพิจารณาประเด็นหลัก ดังนี้

ระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 237 กำหนดไว้ว่า ผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคสาม กำหนดไว้ในลักษณะเดียวกัน เปรียบเทียบกับพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11 (1) ประกอบมาตรา 12 การจับกุม คุมขังบุคคลผู้ต้องสงสัยไม่เกิน 7 วัน แต่สามารถขยายได้อีกรวมแล้วไม่เกิน 30 วัน ว่ามีลักษณะที่แตกต่างกันและการบัญญัติที่แตกต่างนั้นมี

ผลอย่างไรตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

สถานที่ของการส่งตัวผู้ต้องหา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติไว้เช่นเดียวกันว่าให้ผู้จับนำตัวผู้ถูกจับไปที่ทำการของพนักงานสอบสวน นั่นก็คือ สถานีตำรวจนั่นเอง แต่ตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 12 กำหนดให้สถานีตำรวจเป็นสถานที่หนึ่งที่ห้ามมิให้นำตัวผู้ต้องหาไปควบคุมไว้ ดังนั้นการบัญญัติไว้แตกต่างเช่นนี้ จะทำให้เกิดผลอย่างไรที่กฎหมายลำดับรองบัญญัติไว้แตกต่างกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

การให้ศาลรับรองความไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นความชอบด้วยกฎหมาย ในประเด็นนี้จะพิจารณาในแง่ของระยะเวลาเป็นหลักกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กำหนดให้ระยะเวลาหนึ่งแต่พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 บัญญัติไว้อีกระยะเวลาหนึ่งจะมีผลอย่างไร จะให้ศาลต้องปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ หรือจะให้ศาลต้องปฏิบัติตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองบังคับ และเมื่อศาลออกหมายจับหรือหมายควบคุมตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 แล้วจะถือเป็นการรับรองความไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นความชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้นจะได้พิจารณาให้เห็นว่าเป็นอย่างไร

การออกกฎหมายที่ขัดต่อทฤษฎีกฎหมาย มุ่งเน้นว่าการออกพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ที่ขัดกับทฤษฎีกฎหมายธรรมดาตามที่บัญญัติรองรับไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 หรือไม่โดยใช้ทฤษฎีสถักกฎหมายนิยามทางกฎหมายหรือสำนักกฎหมายบ้านเมืองเป็นเครื่องมือในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ

5.วิธีการทำรายงาน

วิธีทำรายงานเล่มนี้จะถือกฎหมายเป็นที่ตั้งในการทำรายงาน และเหตุการณ์สามจังหวัด (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) ชายแดนภาคใต้เป็นเครื่องชี้ปัญหา จากข่าวสาร และการสัมภาษณ์จากประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและอ้างอิงได้

ทฤษฎีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.ทฤษฎีสถักกฎหมายธรรมดาติมองว่า

1.กฎหมายเป็นสิ่งที่มืออยู่แล้วเพียงแต่มนุษย์ไปค้นพบ เนื่องจากว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล จึงเข้าถึงเหตุผลของกฎหมายนั้นได้ และมองว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติโดยมนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้น และถือว่าเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐซึ่งใช้ได้เสมอและกฎหมายกับศีลธรรมเป็นเรื่องเดียวกัน

2.กฎหมายธรรมชาติเป็นสากล คือ ไม่จำกัดว่าจะต้องใช้ในพื้นที่ใด สามารถที่จะนำไปใช้ได้ทุก ๆ ที่ทุก ๆ เวลา

3.กฎหมายธรรมชาติเป็นอมตะ ไม่มีวันสูญสิ้นไป

4.กฎหมายใดที่มนุษย์ได้บัญญัติขึ้นขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติแล้วถือว่าเป็นกฎหมายที่ไม่มีคุณค่าทางกฎหมายโดยสมบูรณ์แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นโมฆะ หรือไม่มีค่าบังคับในทางกฎหมายเสียเลย

แนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติเป็นแนวความคิดในลักษณะที่ให้ความสำคัญ คัญกับเรื่อง สิทธิ เสรีภาพในชีวิต ร่างกาย โดยกล่าวไว้ว่าการที่มนุษย์มีสิทธิในชีวิต ร่างกายแล้วมนุษย์ก็จะสละ หรือยินยอมให้บุคคลอื่นมาทำร้ายตนเองไม่ได้ และในขณะที่เดียวกันมนุษย์ก็จะทำลายตนเองก็ จะกระทำไม่ได้เช่นเดียวกัน โดยถือว่า สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่มีอยู่ตามธรรมชาติ มนุษย์ย่อมมีสิทธิ เท่าเทียมกัน โดยสิทธิดังกล่าวจะไม่มีผู้ใดมามีสิทธิเหนือ การดำรงชีวิตของบุคคลอื่นได้ เนื่องจากว่า สิทธินั้นจะโอน โยกย้าย หรือเปลี่ยนแปลงให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดมิได้ จึงเป็นสิทธิที่มนุษย์ไม่ อาจที่จะบัญญัติขึ้นเองได้

2.ทฤษฎีสำนกปฏิฐานนิยมหรือทฤษฎีสำนกกฎหมายบ้านเมือง มองว่ากฎหมาย คือ คำสั่ง ของรัฐาธิปัตย์ กฎหมายต้องเป็นกฎหมาย เมื่อไม่ปฏิบัติตามย่อมมีโทษ หรือมีผลร้ายเกิดขึ้น กฎหมายบ้านเมืองหรือกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในบ้านเมืองซึ่งได้บัญญัติขึ้นโดยรัฐ ถือว่าเป็น กฎหมายที่แท้จริง และมีความสมบูรณ์ในตัวเองไม่มีกฎหมายอื่นที่เหนือกว่า การแก้ไขปัญหาคือ พิพาททั้งปวงให้คิดจากกฎหมายบ้านเมืองที่ใช้บังคับอยู่ไม่ต้องพึ่งพาหลักการอื่นใดที่สูงกว่า และ ถือว่าเป็นกฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นโดยความจำนงใจ (Will) ของรัฐซึ่งมิใช่เป็นเรื่องของเหตุผล (Reason) อีกต่อไป

3.ทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา มองว่ากฎหมายวางอยู่บนเงื่อนไขของสังคม โดยมี แนวความคิดว่า วัตถุประสงค์เป็นกฎสากลที่อยู่เบื้องหลังทุกสิ่งทุกอย่าง กฎหมายเป็นเพียงกลไกที่มี หน้าที่ทำให้วัตถุประสงค์บรรลุผล วัตถุประสงค์จึงเป็นเหมือนแหล่งกำเนิดของกฎหมายและ เป็น ผู้สร้างกฎหมายทั้งหมดไม่มีกฎเกณฑ์ทางกฎหมายใด ๆ ที่ไม่มีวัตถุประสงค์ หรือมูลเหตุจูงใจ ในทางปฏิบัติเป็นกำเนิดที่มา กฎหมายเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการกระทำของมนุษย์ คือ ความเป็นจริงในสังคม วัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อให้รู้และหาคำตอบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

กฎหมายและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการนำมาวิเคราะห์

1.พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548

มาตรา 11 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีสถานการณ์ฉุกเฉินมีการก่อการร้าย การใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า มีการกระทำที่มีความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคล และมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหายุติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทันที่วงที่ ให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศให้สถานการณ์ฉุกเฉินนั้น เป็นสถานการณ์ที่มีความรุนแรงและให้นำความในมาตรา 5 และมาตรา 6 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อมีประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว นอกจากอำนาจตามมาตรา 7 มาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 10 ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุม และควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือที่ผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำเช่นนั้น หรือที่ปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ เท่าที่มีเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำการหรือร่วมมือกระทำการใดๆ อันจะทำให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง หรือเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการระงับเหตุการณ์ร้ายแรง

(2) ...”

มาตรา 12 บัญญัติว่า “ในการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยตามประกาศในมาตรา 11 (1) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจ หรือศาลอาญาเพื่อขอ อนุญาตดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวได้ไม่เกินเจ็ดวัน และต้องควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนดซึ่งไม่ใช่สถานี่ตำรวจ ที่คุมขัง ทัณฑสถาน หรือเรือนจำ โดยจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ในกรณี ที่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวต่อเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลเพื่อขยายระยะเวลา การควบคุมตัวต่อได้อีกคราวละเจ็ดวัน แต่รวมระยะเวลาควบคุมตัวทั้งหมดต้องไม่เกินกว่าสามสิบวันเมื่อครบกำหนดแล้ว หากจะต้องควบคุมตัวต่อไป ให้ ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานเกี่ยวกับการจับกุม และควบคุมตัวบุคคลนั้นเสนอต่อศาลที่มีคำสั่งอนุญาต ตามวรรคหนึ่ง และจัดสำเนารายงานนั้นไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ญาติของ บุคคลนั้นสามารถขอดูรายงานดังกล่าวได้ตลอดระยะเวลาที่ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้

การร้องขออนุญาตต่อศาลตามวรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการขออนุญาตออกหมาย
อาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม”

สรุปสาระสำคัญของพระราชกำหนดฉบับดังกล่าวโดยจะขอแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ
ด้วยกันคือ

1. นายกรัฐมนตรี มีอำนาจ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินได้ด้วยความเห็นชอบของ
คณะรัฐมนตรีหรือด้วยตัวเองก็ได้ในกรณีที่ไม้อาจขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีได้ทันที่

2. เมื่อนายกรัฐมนตรีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแล้ว จะมีผลหลายประการเกิดขึ้น คือ

- อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีทุกกระทรวงในท้องถิ่นนั้นโอนมาเป็นของนายกรัฐมนตรี
เพื่อให้นายกรัฐมนตรีสามารถสั่งการได้

- นายกรัฐมนตรีออกข้อกำหนดได้หลายประเภท เช่น ห้ามบุคคลออกนอกเคหสถาน ห้าม
ชุมนุม ห้ามเสนอข่าว จำหน่ายหรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ ห้ามใช้ เส้นทางคมนาคม
หรือใช้ยานพาหนะ ห้ามใช้อาคารหรือเข้าไปอยู่ในสถานที่ใด ๆ

- จับกุม คุมขังบุคคลผู้ต้องสงสัยไม่เกิน 7 วัน แต่สามารถขยายได้อีกรวมแล้วไม่เกิน 30
วัน

- เรียกบุคคลมารายงานตัว

- ออกคำสั่งยึด อาศัยอาวุธหรือสินค้า

- ตรวจสอบ รื้อถอน ทำลายอาคาร สิ่งปลูกสร้าง

- ตรวจสอบจดหมาย หนังสือ สิ่งพิมพ์ โทรเลข โทรศัพท์

- สั่งห้ามออกนอกราชอาณาจักร

3. การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวให้ใช้บังคับได้ไม่เกิน 3 เดือน แต่ก็สามารถ
ขยายออกไปได้อีกเป็นคราว ๆ คราวละไม่เกิน 3 เดือน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความ
คุ้มครอง”

มาตรา 26 บัญญัติว่า “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา 27 บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย
หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี

ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง”

มาตรา 28 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

มาตรา 29 บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

มาตรา 31 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้

การจับ คမ်းขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย”

มาตรา 237 บัญญัติว่า “ในคดีอาญา การจับหรือคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้น ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียด แห่งการจับ โดยไม่ชักช้า กับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะจับ ผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมายจับหรือหมายขังบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ

(1) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือ

(2) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นด้วย”

มาตรา 240 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคลในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใด ผู้ถูกคุมขังเอง พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง มีสิทธิร้องต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจพิจารณาตีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นนี้ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูลศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาล โดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมายให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที”

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 2 (9) บัญญัติว่า “หมายอาญา” หมายความว่า หนังสือออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ขัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้น รวมทั้งสำเนาหมายจับหรือหมายค้นอันได้รับรองว่าถูกต้อง และบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับหรือหมายค้นแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 77

(21) บัญญัติว่า “ควบคุม” หมายความว่า การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสอบสวนและสอบสวน

(22) บัญญัติว่า “ขัง” หมายความว่า การกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล

มาตรา 7/1 บัญญัติว่า “ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง ”

มาตรา 16 บัญญัติว่า “อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจพนักงานอัยการและอำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งศาลยุติธรรม และระบุนายและหน้าที่ของผู้พิพากษา หรือซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้น ๆ ”

มาตรา 52 บัญญัติว่า “การที่จะให้บุคคลใดมาที่ พนักงานสอบสวนหรือมาที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือมาศาล เนื่องในการสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาคดี หรือการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ จักต้องมีหมายเรียกของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ หรือของศาล แล้วแต่กรณี

แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ไปทำการสอบสวนด้วยตนเอง ย่อมมีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียก”

มาตรา 57 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 78 มาตรา 79 มาตรา 80 มาตรา 92 และมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายนี้ จะจับ ชัง จำคุก หรือค้นในที่ ไรฐานหาตัวคนหรือสิ่งของ ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลสำหรับกรนั้น

บุคคลซึ่งต้องชังหรือจำคุกตามหมายศาล จะปล่อยไปได้ก็เมื่อมีหมายปล่อยของศาล”

มาตรา 59 บัญญัติว่า “ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายชัง ตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้

ในกรณีที่ผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีเทียบเท่าขึ้นไป

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควรโดยผู้ร้องขอไม่อาจไปพบศาลได้ ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อศาลทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสมเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้เมื่อศาลสอบถามจนปรากฏว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับหรือหมายค้นได้ตามมาตรา 59/1 และมีคำสั่งให้ออกหมายนั้นแล้ว ให้จัดส่งสำเนาหมายเช่นว่านี้ไปยังผู้ร้องขอโดยทางโทรศัพท์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

เมื่อได้มีการออกหมายตามวรรคสามแล้ว ให้ศาลดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้อกับการขอหมายมาพบศาลเพื่อสาบานตัวโดยไม่ชักช้าโดยจดบันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวและลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมายไว้ หรือจะใช้เครื่องบันทึกเสียงก็ได้โดยจัดให้มีการถอดเสียงเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของศาลผู้ออกหมาย บันทึกที่มีการลงลายมือชื่อรับรองดังกล่าว แล้ว ให้เก็บไว้ในสารบบของศาล หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่าได้มีการออกหมายไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ศาลอาจมีคำสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมายเช่นว่านั้นได้ ทั้งนี้ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอจัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา 59/1 บัญญัติว่า “ก่อนออกหมาย จะต้องปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่ามีเหตุที่จะออกหมายตามมาตรา 66 มาตรา 69 หรือมาตรา 71

คำสั่งศาลให้ออกหมายหรือยกคำร้อง จะต้องระบุเหตุผลของคำสั่งนั้นด้วย หลักเกณฑ์ในก ารยื่นคำร้องขอ การพิจารณา รวมทั้งการออกคำสั่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของศาลฎีกา”

มาตรา 61 “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 97 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา ซึ่งได้มอบหรือส่งมาให้จัดการภายในอำนาจของเขา

หมายอาญาใดซึ่งศาลได้ออก จะมอบหรือส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลตั้งระบุในหมายหรือแก้หัวหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจประจำจังหวัดอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือตำบล ซึ่งจะให้จัดการให้เป็นไปตามหมายนั้นก็”

ในกรณีหลังเจ้าพนักงานผู้ได้รับหมายต้องรับผิดชอบในการจัดการตามหมายนั้น จะจัดการเองหรือสั่งให้เจ้าพนักงานรองลงไปจัดการให้ก็ได้ หรือจะมอบหรือส่งสำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องให้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจคนอื่นซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายซึ่งตนได้รับนั้นก็” เจ้าพนักงานจะจัดการตามหมายนั้นแยกกันหรือร่วมกันก็ได้”

มาตรา 63 บัญญัติว่า “เมื่อเจ้าพนักงานได้จัดการตามหมายอาญาแล้วให้บันทึกรายละเอียดในการจัดการนั้น ถ้าจัดการตามหมายไม่ได้ ให้บันทึกพฤติการณ์ไว้ แล้วให้ส่งบันทึกนั้นไปยังศาลซึ่งออกหมายโดยเร็ว”

มาตรา 64 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลที่มีหน้าที่ในหมายอาญาถูกจับ หรือบุคคลหรือสิ่งของที่มีหมายให้ค้นได้แล้ว ถ้าสามารถจะทำได้ก็ให้ส่งบุคคลหรือสิ่งของนั้นโดยด่วนไปยังศาลซึ่งออกหมายหรือเจ้าพนักงานตามที่กำหนดไว้ในหมาย แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น”

มาตรา 66 บัญญัติว่า “เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้”

- (1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ
- (2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี”
- มาตรา 67 บัญญัติว่า “จะออกหมายจับบุคคลที่ยังไม่รู้จักชื่อก็ได้แต่ต้องบอกรูปพรรณของผู้นั้นให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้”
- มาตรา 78 บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่
- (1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80
- (2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้
- (4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือ จำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117 ”

มาตรา 81 บัญญัติว่า “ไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในที่รโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน”

มาตรา 83 บัญญัติว่า “ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้นให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าวแต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการ

ควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย

ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกัน ทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น”

มาตรา 84 บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 โดยทันทีและเมื่อถึงที่นั้นแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าว เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นแจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์แห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น

(2) ในกรณีที่ราษฎรเป็นผู้จับ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวบันทึกชื่ออาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ อีกทั้งข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้ และให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญเพื่อดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบและแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้วให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่ง แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7/1 รวมทั้งจัดให้มีผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่ง หรือถ้ากรณีผู้ถูกจับร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เป็นผู้แจ้ง ก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้นโดยเร็ว และให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจบันทึกไว้ ในการนี้มีให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ

ในกรณีที่จำเป็น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งตามมาตรานี้ก็ได้อีก

ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานใน

การพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับ แล้วแต่กรณี”

มาตรา 84/1 บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีผู้นำผู้ถูกจับมาส่งนั้น จะปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการจับโดยมี หมายของศาลให้รับดำเนินการตามมาตรา 64 และในกรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่อาจส่งไปได้ในขณะนั้น เนื่องจากเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลปิดทำการ”

มาตรา 86 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น”

มาตรา 87 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพหุติการณ์แห่งคดี วรรค 2 ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่ จะรู้ตัวว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น

วรรค 3 ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายจับผู้ต้องหาไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้”

มาตรา 90 บัญญัติว่า “เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกคุมขังในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาขอให้ปล่อย คือ

- (1) ผู้ถูกคุมขังเอง
- (2) พนักงานอัยการ
- (3) พนักงานสอบสวน
- (4) ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดี
- (5) สามी ภริยา หรือญาติของผู้นั้น หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง

เมื่อได้รับคำร้องดั่งนั้น ให้ศาลดำเนินการได้ส่วนฝ่ายเดียวโดยด่วนถ้าศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาล โดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดง”

4. คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี 104/2548

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ

โดยที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาเป็นเวลาช้านานแต่สามจังหวัดดังกล่าวประสบปัญหาความรุนแรงมาโดยตลอด แม้ว่ารัฐบาลทั้งในอดีตและปัจจุบันจะเฝ้าพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมุ่งหมายให้เกิดสันติสุขขึ้น แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังไม่หมดไป สมควรที่จะให้บุคคลจากส่วนต่างๆ ของสังคมมาร่วมแรงร่วมใจกันหาทางยุติปัญหาดังกล่าวของประเทศในระยะยาว เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ สันติสุข และความยุติธรรมขึ้นอย่างแท้จริง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11(6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 นายกรัฐมนตรีจึงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบกันเป็นคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า กอส. และมีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า The National Reconciliation Commission : NRC ขึ้น โดยมีองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และวิธีดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบ

ให้มีคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

1. เป็นประธานกรรมการ นายอานันท์ ปันยารชุน
2. เป็นรองประธานกรรมการ นายประเวศ วะสี
3. ภาคประชาสังคม ในพื้นที่
4. ภาคประชาสังคม นอกพื้นที่
5. ภาคการเมือง
6. ภาคราชการ
7. ฝ่ายเลขานุการ

2. อำนาจหน้าที่

1. หน้าที่ให้คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1.1 เสนอแนะนโยบาย มาตรการ กลไก และวิธีการส รางสมานฉันท์และสันติสุขในสังคมไทย โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสร้างความยุติธรรมลดความไม่เข้าใจระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ขจัดเงื่อนไขและป้องกันปัญหาความรุนแรง และสร้างสามัคคีธรรมให้เกิดขึ้นในชาติ

1.2 ศึกษา วิจัย และตรวจสอบสาเหตุ และขอบเขตของความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งบริบทของการก่อปัญหา ตลอดจนบทบาทของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งในและนอกพื้นที่ดังกล่าว

1.3 พัฒนาระบบการฟื้นคืนสมานฉันท์ในสังคม กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง และความรุนแรง รวมทั้งเผยแพร่กระบวนการดังกล่าวให้แพร่หลายในหมู่สาธารณชน

1.4 ให้การศึกษาและเรียนรู้แก่สาธารณชน โดยให้ตระหนักถึงผลของความรุนแรง ความเกลียดชัง ตลอดจนความจำเป็นและประโยชน์ของการใช้สันติวิธีแก้ปัญหาความรุนแรง พร้อมกับส่งเสริมความยุติธรรมในสังคมอันเป็นพลังสร้างความสมานฉันท์ในชาติโดยเคารพความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม

1.5 เสนอรายงานของคณะกรรมการต่อนายกรัฐมนตรี รายงานดังกล่าวเมื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีแล้ว ให้เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ทันที

2. อำนาจ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงไปด้วยดี ให้คณะกรรมการอิสระเพื่อสมานฉันท์แห่งชาติ มีอำนาจดังนี้

2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลเพื่อมอบหมายให้ดำเนินภารกิจ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

2.2 เชิญข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลมาให้ข้อมูล หรือแสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน หรือให้ส่งข้อมูลหรือความเห็นเป็นหนังสือมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน

2.3 เรียกให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเอกสารหรือวัตถุที่เป็นของหรืออยู่ในความครอบครองของหน่วยงานนั้นๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน

2.4 จัดให้มีการศึกษา วิจัย หรือหาข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

2.5 จัดการประชุม สัมมนา เวทีสาธารณะ การสานเสวนา และการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลทั้งในและนอกพื้นที่สามจังหวัดดังกล่าว

2.6 ขอความร่วมมือในการสื่อสารกับสังคมผ่านสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะสื่อสารมวลชนของรัฐ

2.7 คำเนิการอื่นที่จำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่บรรลุผล

3.วิธีดำเนินการ

1. เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการได้โดยอิสระ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนไม่ว่าจะเป็นข้าราชการหรือไม่ก็ตาม แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระปราศจากอคติผูกพันของหน่วยงานที่สังกัดอยู่
2. ในการจัดทำรายงานและข้อเสนอแนะ ให้คณะกรรมการดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับปัญหาความรุนแรง และสามารถให้บุคคลต่างๆ จากทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะต่อคณะกรรมการ
3. ในการพิจารณาของคณะกรรมการ ให้นำปัญหาของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นปัญหาของผู้ก่อความรุนแรงเหยื่อของความรุนแรงเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ได้รับผลกระทบอื่นมาคานึงโดยรอบด้าน
4. ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีเห็นสมควร ให้คณะกรรมการให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นนอกเหนือจากที่ระบุในคำสั่งนี้ ให้กรรมการและเลขานุการแจ้งให้ประธานกรรมการทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป
5. ในกรณีที่ประธานกรรมการเห็นสมควรที่จะเสนอความเห็นหรือข้อเสนอแนะใดๆ ต่อนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีก่อนการเสนอรายงานตาม 1.5 ให้กรรมการและเลขานุการนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป
6. ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการ และให้มีหน่วยธุรการของคณะกรรมการ และให้มีหน่วยธุรการของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานอื่นอีกตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร
7. เบี้ยประชุมประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการและเลขานุการ กรรมการและเลขานุการร่วม ให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ.2547 โดยให้เบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
8. ให้สำนักงบประมาณจัดสรรเงินงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้พอเพียงกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
 - บทวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ
 - พระบรมราโชบายของรัชกาลที่ 6
 - พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงวางหลักรัฐประศาสน์นโยบายที่ผ่อนปรนกว่าในรัชกาลก่อน ทรงกำ หนดพระบรมราโชบายสำหรับมณฑลปัตตานีไว้เป็นการเฉพาะ โดยพระ

ราชหัตถเลขานี้ 3/78 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2466 มีสาระสำคัญและถือเป็นแนวปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน คือ

ข้อหนึ่ง ระเบียบหรือวิธีปฏิบัติอย่างไรเป็นทางให้พลเมืองรู้สึกเห็นไปว่าเป็นการเบียดเบียน กดขี่ศาสนาอิสลาม ต้องยกเลิกหรือแก้ไขเสียทันที การใดจะจัดขึ้นใหม่ต้องอย่าให้ขัดกับลัทธินิยมของอิสลาม หรือยิ่งทำให้เห็นเป็นการอุดหนุนศาสนาฮัมหมัดได้ยิ่งดี

ข้อสอง การกะเกณฑ์อย่างใด ๆ ก็ดี การเก็บภาษีอากรหรืออย่างใด ๆ ก็ดี เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมเทียบกัน ต้องอย่าให้ยิ่งกว่า ชาติพลเมืองในแคว้นแคว้นของต่างประเทศ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงติดต่อกันนั้น ต้องเกณฑ์ ต้องเสียอยู่เป็นธรรมดา เมื่อพิจารณาเทียบกันแต่เฉพาะอย่าง ต้องอย่าให้ยิ่งหย่อนกว่ากัน จนถึงเหตุเสียหายในการปกครองได้

ข้อสาม การกดขี่บีบบังคับแต่เจ้าพนักงานของรัฐบาล เนื่องแต่การหมิ่น นดูแคลนพลเมืองชาติแขกโดยฐานที่เป็นคนต่างชาตก็ดี เนื่องแต่การหน่วงเหนี่ยวชักช้าในกิจการตามหน้าที่ เป็นเหตุให้ราษฎรเสียหายความสะดวกในทางหาเลี้ยงชีพก็ดี พึงต้องแก้ไขระมัดระวังมิให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วต้องให้ผู้ทำผิดรองรับผลตามความผิดโดยยุติธรรม ไม่ใช่สักแต่ว่าจัดการกลบเกลื่อนให้เงียบไปเสียเพื่อจะไว้หน้าสงวนศักดิ์ของข้าราชการ

ข้อสี่ กิจการใดทั้งหมดอันเจ้าพนักงานต้องบังคับแก่ราษฎรต้องระวังอย่าให้ราษฎรต้องขัดข้องเสียเวลา เสียการในทางหาเลี้ยงชีพของเขาเกินสมควร แม้จะเป็นการจำเป็นโดยระเบียบการก็ดี เจ้าหน้าที่พึงสอดส่องแก้ไขอยู่เสมอเท่าที่สุจริตจะทำได้

ข้อห้า ข้าราชการที่จะแต่งตั้งออกไปประจำตำแหน่งในมณฑลปัตตานี พึงเลือกเฟ้นแต่คนมีนิสัยซื่อสัตย์ สุจริต สงบเสถียรเยือกเย็น ไม่ใช่สักแต่ว่าส่งไปบรรจุให้ตำแหน่งหรือส่งไปเป็นทางลงโทษเพราะเลว เมื่อจะส่งไปต้องสั่งสอนชี้แจง ให้รู้ลักษณะทางการอันพึงประพฤติระมัดระวัง โดยหลักที่ได้กล่าวในข้อหนึ่ง และข้อสี่ข้างบนนั้นแล้ว ผู้ใหญ่ในท้องที่พึงสอดส่องฝึกฝนอบรมกันต่อ ๆ ไปในคุณธรรมเหล่านั้น ไม่ใช่คอยให้พลาดพลั้งลงไปก่อนแล้วจึงว่ากล่าวลงโทษ

ข้อหก เจ้ากระทรวงทั้งหลายจะจัดการวางระเบียบการ ารอย่างใดขึ้นใหม่หรือบังคับการอย่างใดในมณฑลปัตตานี อันจะเป็นทางพากพานถึงสุขทุกข์ราษฎรก็ควรพิจารณาเหตุผลแก้ไขหรือยับยั้ง ถ้าไม่เห็นด้วยว่ามีมูลขัดข้องก็ควรหารือกระทรวงมหาดไทย แม้ยังไม่ตกลงกันได้ระหว่างกระทรวง ก็พึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ทขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย

พระบรมราโชบายนี้ได้ใช้มาช่วงหนึ่งเป็นระยะเวลาสั้น ทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบจนกระทั่งปี พ.ศ. 2474 จึงได้ยกเลิกการปกครองมณฑลปัตตานี เลิกใช้พระบรมราโชบาย และนำไปสู่การขัดแย้งครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

1. ความเป็นมาและสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นของ 3 จังหวัด (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) ชายแดนภาคใต้

เมื่อ 5 เดือนก่อนหลังจากกระบวนการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ซึ่งมี "นายอานันท์ ปันยารชุน" อดีตนายกรัฐมนตรี เข้ามาเป็นแกนหลัก หลายฝ่ายคาดหวังว่าสักวันหนึ่งแนวทาง "สมานฉันท์" จะเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ในสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นำสันติสุขมาสู่ด้ามขวานไทย ประกอบกับภาพลักษณ์ใหม่ที่ปรากฏขึ้นระหว่างการประชุมร่วมกันของสมาชิกรัฐสภา ที่เปิดอภิปรายทั่วไปในเรื่องสถานการณ์ใต้เมื่อวันที่ 30-31 มีนาคม 2548 ดำเนินไปอย่างน่าชื่นชม เมื่อทั้งรัฐบาล ฝ่ายค้าน และวุฒิสภาลุกขึ้นมาเสนอข้อมูลปัญหาในด้านต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการทบทวนทำที่ปรับทิศทางในการทำงานร่วมกันของรัฐบาล ปรากฏการณ์ครั้งสำคัญหลังจากนั้นคือ ข้อเสนอของคณะกรรมการสมานฉันท์หลายประการ ได้รับการตอบสนองจากรัฐบาลอย่างทันที่ เช่น การเปิดผลสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีกรือเซะ-ตากใบต่อสาธารณะ พร้อมกันนี้ยังมีการรับข้อเสนอสำคัญอีก 2 ข้อตามมา ทั้งข้อเสนอให้ยกฟ้องผู้ต้องหากรณีชุมนุมที่หน้าสถานีตำรวจตากใบ 58 คน และข้อเสนอการยกเลิกกฎอัยการศึกบางพื้นที่ ความเคลื่อนไหวดังกล่าวเสมือนจุดประกายความหวังว่าทุกฝ่ายจะก้าวเดินไปถูกทาง แต่แล้ว แนวทางแห่งสันติเริ่มเปลี่ยนแปลงและกระเพื่อมรุนแรงขึ้นจนกลายเป็นฟางเส้นสุดท้ายเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2548 ที่ผ่านมา แรงสั่นสะเทือนของระเบิดกลางเมืองยะลา ส่งผลให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีเรียกประชุมคณะรัฐมนตรี "นัดพิเศษ" อย่างเร่งด่วนในเช้าวันรุ่งขึ้น ก่อนที่จะมีมติให้ออกพระราชกำหนด (พ.ร.ก.) บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 แทนการใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยไม่ปรึกษาหารือคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) หรือนายอานันท์แม้แต่คำเดียว ไม่น่าเชื่อว่ามติเอกฉันท์ของ คณะรัฐมนตรีในการออก พ.ร.ก.ฉุกเฉิน จะเกิดเสียงคัดค้านอย่างกว้างขวางจนถูกนำเสนอเป็นข่าวอย่างต่อเนื่องยาวนานกว่า 1 สัปดาห์ ล่าสุดคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 20 คน สภาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสภานายความ แสดงออกด้วยการลงชื่อในแถลงการณ์ร่วมคัดค้าน พ.ร.ก.ฉบับดังกล่าว โดยตั้งข้อสังเกตแห่งการคัดค้านว่า พ.ร.ก.ฉบับนี้บางมาตราน่าจะเข้าข่ายขัดรัฐธรรมนูญ ขัดต่อหลักนิติรัฐ รวมถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชน พร้อมกับยื่นข้อเสนอให้

รัฐบาลทบทวน พ.ร.ก.ฉบับดังกล่าว ท่ามกลางเสียงคัดค้านการใช้อำนาจตาม พ.ร.ก. ได้สร้างความ
 มั่นงปนความไม่ไว้วางใจให้กับคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ถึงทำที่
 ที่เปลี่ยนไปแบบชนิดคนละมาตรฐานของรัฐบาล จนเกิดกระแสข่าวว่านี่คือ อวสานของ
 คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) เพราะรัฐบาลเริ่มไม่เชื่อในแนวทาง
 สมานฉันท์ของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)ว่าจะนำเหตุการณ์ภาคใต้
 ไปสู่ความสงบได้จริง แม้ภายหลังการประชุมที่อันแสนยาวนานของคณะกรรมการอิสระเพื่อความ
 สมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) นัดเร่งด่วนเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 ที่กระทรวงการต่างประเทศ
 อดีตนายฯ 2 สมัยยืนยันกับสื่อมวลชนว่า คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ
 (กอส.) จะคงอยู่ต่อไปแม้จะเป็นองค์กรที่ตั้งโดยนายกรัฐมนตรีก็ตาม แต่เราก็ต้องรับผิดชอบต่อ
 ประชาชนโดยตรง ดังนั้นเราจะทำต่อไป ก่อนหน้านี้เคยกำหนดว่าจะเสนอรายงานให้รัฐบาลต้นปี
 หน้า แต่เรากำลังพิจารณากันว่าจะย่นระยะเวลาให้เร็วขึ้น และยืนยันว่าจะไม่มีสมาชิกคนใดของ
 คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ลาออกและคณะกรรมการอิสระเพื่อ
 ความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) จะดำรงความเป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ต่อไปจนเสร็จสิ้น "แต่ถ้า
 ปลอ่ยฟรีโหวต หลายคนอาจไม่คิดเช่นนั้น และเริ่มไม่แน่ใจว่าคลื่นความคิดของผู้นำรัฐบาลที่อดีต
 นายฯอานันท์ออกมาการันตีด้วยตัว วเองก่อนหน้านี้ว่า นายฯทักษิณมีวิสัยทัศน์ที่เปลี่ยนไปเป็นของ
 จริงหรือของปลอม เพราะทันทีที่เสียงคัดค้านดังขึ้น นายอานันท์ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนหลังเดิน
 ทางเข้าพบนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2548 ว่า ตนไปแสดงความเห็นห่วงเรื่องพระราช
 กำหนดการบริหารราชการในสถาน การณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ซึ่งกรรมการส่วนหนึ่งของ
 คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) เห็นว่าอาจจะไม่ช่วยแก้ปัญหาแต่กลับ
 เพิ่มปัญหา แต่ผู้นำรัฐบาลบอกปฏิเสธด้วยการให้เหตุผลว่า จำเป็นต้องออกกฎหมายเพราะ
 ไม่อย่างนั้นจะป้องกันเหตุร้ายไม่ได้เหตุผลของผู้นำรัฐบาล อาจทำให้อดีตนายฯอยู่ในสภาพที่กลืน
 ไม่เข้าคายไม่ออกก็เป็นได้ ใครจะรู้ อย่างไรก็ตาม หากย้อนไปดูทรรศนะวิจารณ์ของอดีตนายฯ
 อานันท์ก่อนหน้านี้ว่า ปรึชญานในการแก้ปัญหาท่ามกลางความกดดันที่อานันท์มักพูดเสมอ คือ ต้อง
 ยึดถือคุณธรรม -และจริยธรรม รวมถึงความไว้วางใจ ก็จะทำให้สังคมมีความหวัง ในหนังสือ
 อานันท์ ปันยารชุน ชีวิต ความคิด และการทำงาน ของอดีตนายกรัฐมนตรี 2 สมัย ที่ประสาร มฤค
 พัทธ์ และคณะเป็นผู้เรียบเรียง ตอนหนึ่งกล่าวถึงแนวคิดในการตอบรับการเป็นนายกรัฐมนตรียุค
 รสช. ของอานันท์ ปันยารชุน กล่าวว่า "การทำงานของผมกับทหารต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและ
 กัน ผมต้องไว้วางใจพวกคุณ 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะหากมีความเคลงใจไม่ไว้วางใจกัน บางครั้งบางคราว
 ผมทำอะไรไปคุณอาจเข้าใจผิด ผมทำงาน ผมไม่ต้องการให้ใครมาแทงข้างหลังผม ขณะเดียวกันผม

ก็ไม่ต้องการให้ทหารคิดว่าผมทำอะไรเพื่อจะไปแทงข้างหลังทหาร ผมเป็นคนพูดตรงไปตรงมา ส่วนความเห็นไม่เหมือนกันไม่เป็นไร แต่ขอให้ไว้ใจ ” หรือตอนหนึ่งที่ อานันท์ ลูกขึ้นกล่าวสุนทรพจน์เรื่อง "คุณธรรมในสังคมไทย " ในงานดอกไม้ให้อานันท์ จากกลุ่มเพื่อนอานันท์ หลังจากถูกฝ่ายค้านตั้งข้อสงสัยจนนำไปสู่การอภิปรายไม่ไว้วางใจอย่างดุเดือดในสภาเรื่องการประมูลโครงการโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย และการขายโรงกลั่นให้ไทยออยล์ 8,000 ล้านบาท อานันท์ ปันยารชุน กล่าวว่า "ในชีวิตของผมนั่นปัญหาได้เกิดขึ้นตลอดมา และส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่คนอื่นสร้างให้ผม บางทีก็เล็กน้อยใจเหมือนกัน นึกน้อยใจในวิถีชีวิตของตัวเองที่ว่าเราเองนั้นไม่เคยคิดว่าใครเป็นศัตรู ไม่เคยคิดเกลียดใคร โกรธใคร อาฆาตพยาบาทใคร การกระทำต่างๆ ในชีวิตของผม ไม่ว่าจะอยู่ในราชการประจำ หรืออยู่ในภาคธุรกิจ หรืออยู่ในภาคการเมืองนั้น ผมขอยืนยันว่าเป็นการกระทำด้วยความบริสุทธิ์ จิตใจบริสุทธิ์ นึกถึงอย่าง เดียวคือผลประโยชน์ของสังคมเป็นส่วนใหญ่ นึกถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ ไม่อยากจะให้กระทบกระเทือนจิตใจใครทั้งสิ้น ไม่อยากเห็นความแตกแยกในสังคมไทย ไม่อยากเห็นการประท้วงประท้วง ไม่อยากเห็นความไม่สงบเรียบร้อย” แต่ในขณะที่เดียวกัน หลักการต้องยึดถือไว้ คุณธรรมต้องยึดถือไว้ จริยธรรมต้องยึดถือไว้ และถ้าเพื่อผมจะตายด้วยความยึดถือในเรื่องศีลธรรม ในเรื่องของคุณธรรม และในเรื่องของ จริยธรรม ก็ให้มันรู้ไป สังคมของเราในปัจจุบันนั้น หลายคนได้มาพูดกับผม รวมทั้งคนต่างชาติน่า "มันเพี้ยนกันถึงขั้นนั้นแล้วหรือ " ผมบอกว่า ผมไม่ทราบ ในชีวิตของผม ผมเห็นความเพี้ยนเกิดขึ้นหลายครั้ง แต่ทุกๆ ครั้งเราก็ต้องยอมรับอยู่อย่างหนึ่งว่า สังคมไทยนั้นยังมีความยึดหยุ่น มีความสามารถในอันที่จะทำให้สิ่งร้ายๆ สิ่งที่ไม่พึงปรารถนา มลพิษใน ทางด้านจิตใจกลับคืนสู่ปกติได้ สังคมใดก็ตามที่ยึดถือในคุณธรรม ที่ยึดถือใน จริยธรรม สังคมนั้นต้องมีความหวัง ก่อนที่จะมีความหวังต้องมีความศรัทธาด้วยคนไทยไม่โง่ เราเคยพูดอยู่เสมอว่า ในอดีตเรามีแต่พลังเงิบ และเงิบจริงๆ บัดนี้ไม่เป็นเช่นนั้นครับนี่คือแนวคิดและอุดมคติแบบอานันท์ ที่ผู้นำรัฐบาล “ฟังแต่ไม่ได้ยิน”

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ .ศ.2548 ก็ได้รับการประกาศใช้ไปแล้วเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2548 ที่ผ่าน ไป และในวันเดียวกันนั่นเอง นายกรัฐมนตรีก็ลงนามในคำสั่งสองฉบับ ฉบับหนึ่งมอบหมายรองนายกรัฐมนตรีสามคนให้เป็นผู้ใช้อำนาจตามพระราชกำหนดคนละด้าน อีกฉบับหนึ่ง แต่งตั้งพัน งามเจ้าหน้าทีหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินและคณะที่ปรึกษาขณะที่เขียนเรื่องนี้ หลายฝ่ายได้ออกมาแสดงความเห็นคัดค้านและสนับสนุนการประกาศใช้พระราชกำหนดฉบับนี้ ฝ่ายที่คัดค้านให้เหตุผลว่าพระราชกำหนดฉบับนี้ให้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแบบเผด็จการแก่นายกรัฐมนตรี และขัดต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนฝ่ายที่

สนับสนุนก็ให้เหตุผลว่า สถานการณ์โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น รุนแรงและเป็นอันตรายต่อทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชน หากไม่ให้อำนาจสามารถดำเนินการกับผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาด ก็จะถูกลามเป็นภัยแก่บ้านเมืองกว้างขวางออกไปอีกสำหรับการประกาศกฎอัยการศึกหรือสถานการณ์ฉุกเฉินไม่ใช่ของใหม่ รัฐบาลในอดีตเคยทำมาแล้ว ทั้งรัฐบาลประชาธิปัตย์และรัฐบาลเผด็จการ จะต่างกันอยู่บ้างก็ตรงที่รัฐบาลเผด็จการมักจะทำเพื่อปิดปากหนังสือพิมพ์ มิให้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล (วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ไม่ต้องปิดปาก เพราะรัฐควบคุมและไม่มีปากอยู่แล้ว) เมื่อพิจารณาสถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ดูเหมือนจะทรุดลงเรื่อยๆ แล้ว การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินของรัฐบาลจึงเป็นเรื่องที่จะต้องเกิดขึ้น คุณภาพพระหว่างสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญกับความสงบความมั่นคงและปลอดภัยของสังคมนั้น เป็นปัญหาของระบอบประชาธิปไตยมาตั้งแต่ต้นและโดยตลอด ความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่รัฐยอมรับนับถือ แต่ในขณะเดียวกัน ทุกรัฐก็ยอมรับไม่ได้ หากการใช้สิทธิเสรีภาพของคนหนึ่งล่วงล้ำก้ำเกินสิทธิเสรีภาพของคนหนึ่ง แม้จะไม่มีสถานการณ์ฉุกเฉิน แต่กฎหมายอาญาของเราก็ให้อำนาจเจ้าหน้าที่อยู่แล้ว ที่จะจับกุมคุมขังผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดกฎหมาย และหากผู้นั้นขัดขวางกฎหมายก็ยังมีอำนาจเจ้าหน้าที่ ที่จะใช้กำลังในการจับกุม ตามควรแก่กรณีด้วย แม้การใช้กำลังนั้นจะหมายถึงการใช้อาวุธและการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของผู้ต้องหาที่ตามการ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นแต่เพียงการเลื่อนอันดับของมาตรการตอบโต้ของรัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับความร้ายแรงของสถานการณ์ แต่กระนั้น ก็มีบางสิ่งที่จะต้องคำนึง และพิจารณาใคร่ครวญอยู่

ประการแรก ถ้าเหตุร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นฝีมือของมุสลิม ที่อ้างว่า ศาสนาของตนเหนือศาสนาอื่น และถือว่าผู้ไม่นับถือศาสนาของตนเป็นศัตรูที่จะต้องทำลายล้าง การกระทำนั้นก็เป็นการล่วงล้ำระรานหรือทำลายสิทธิของผู้อื่นอย่างแน่นอน เป็นสิ่งที่รัฐแม้แต่ในระบอบประชาธิปไตยก็ยอมรับไม่ได้ ต้องระงับปราบปราม ไม่ว่าจะต้องใช้เวลายืดเยื้อเพียงใดแต่รัฐบาลจะต้องใช้ความระมัดระวังให้จงหนักในการระงับปราบปรามนั้น ที่สำคัญที่สุดก็คือ รัฐบาลจะต้องแน่ใจว่า การระงับการกระทำผิดและปราบปรามผู้กระทำผิด ทำโดยเฉพาะกับ "มุสลิมพี้ยน" ที่บิดเบือนคำสอนในพระคัมภีร์อัลกุรอาน อบรมสั่งสอน และปลุกกระดมให้มุสลิมอื่นๆ หลงเชื่อแล้วกระทำการร้ายรัฐบาลจะต้องป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่กระทำการใดๆ ที่บกพร่อง ขาดดุลพินิจ หละหลวมหรือเหวี่ยงแห อันจะเป็นเหตุให้ชีวิตของมุสลิมดีๆ ได้รับความกระทบกระเทือนเสียหาย ถ้ารัฐบาลทำไม่ได้ หรือปล่อยให้เจ้าหน้าที่ทำเช่นนั้น การใช้อำนาจตามพระราชกำหนดการบริหาร

ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฉบับนี้ จะยิ่งทำให้สถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยิ่งเลวร้ายเหลือเกินไปอีก

อีกประการหนึ่ง ในการพิสูจน์เจตนาของรัฐบาล ว่ากระทำเพื่อ "สันติสุข" ของประชาชน โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องลบรอยคำเก่าให้หายไปอย่างเด็ดขาดและโปร่งใส หมายความว่าโดยเฉพาะถึงกรณีที่ยังค้างคาใจทั้งคนไทยในภาคใต้และภาคอื่นๆ อยู่ คือกรณีการหายตัวของคุณสมชาย นีละไพจิตร ทนายความ เมื่อเดือนมีนาคม 2547 และกรณีคนตาย 78 คน เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 ที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสรัฐบาลจะต้องไม่ปล่อยให้ความคลุมเครือยังมีอยู่ต่อไปอีก แต่ต้องแสดงให้เห็นความบริสุทธิ์ใจและความใจเด็ดที่จะแก้ปัญหา โดยเร็วที่สุดหาไม่แล้ว พระราชกำหนดฉบับนี้จะกลายเป็นแต่เพียง เครื่องมือของการใช้อำนาจเพื่อเสริมการกดขี่ ดังที่หลายฝ่ายสงสัย และการใช้วาตะหรือการมฉีแฉงอย่างยืดยาว ไม่ว่าจะโดยนายกรัฐมนตรี หรือโดยนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิคนใดของรัฐบาล จะไร้น้ำหนักและไร้ความหมายและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะยิ่งไกลจากเมืองไทยออกไปอีก

2. พัฒนาการของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้

รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ห่างไกลจากศูนย์กลางของอำนาจ และอยู่ติดกับเพื่อนบ้านที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน สภาพทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ภาพลักษณ์ของพื้นที่ที่มีความไม่สงบ สภาพปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน ทั้งในด้านสังคมจิตวิทยา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง โดยเฉพาะความไม่เข้าใจกัน และหวาดระแวงกันในความสัมพันธ์ องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนที่ฝังใจมาจากอดีต ด้วยเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการเฉพาะมาเป็นเวลานาน โดยในอดีตนั้นนโยบายที่กำหนดขึ้นมีลักษณะเป็นนโยบายที่มุ่งแก้ไข ปัญหาเฉพาะเรื่อง ต่อมาในปี 2521 รัฐบาลจึงได้พิจารณา กำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้ครอบคลุมการแก้ไขปัญหาทุกเรื่อง ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และให้นโยบายแต่ละด้านสนับสนุนซึ่งกันและกัน และได้มีการ ทบทวนและพัฒนานโยบายมาแล้วรวม 3 ฉบับดังนี้

ฉบับที่ 1: นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ปี 2521

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อ 24 มกราคม 2521

เป็นนโยบายฉบับแรกที่ครอบคลุมการแก้ไขปัญหาทุกเรื่อง มุ่งให้เกิดการประสานงานระหว่างส่วนราชการในการแก้ไขปัญหาของพื้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ ให้เกิดความสงบเรียบร้อย ยืนในพื้นที่ ปรับสภาพแวดล้อมทุกด้านให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ที่เห็นผล

รวดเร็วยิ่งขึ้น และสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศมุสลิม ในห้วง ๑๐ ปี ที่มีการดำเนินการตามนโยบายฉบับนี้ ปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จระดับหนึ่งในการแก้ไขปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน การป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย และการแก้ไขปัญหาการแทรกแซงจากต่างประเทศ โดยเสริมสร้างความสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับประเทศมุสลิมมิให้สนับสนุนขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.)

ฉบับที่ 2: นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ปี 2531

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2531

เป็นนโยบายฉบับที่สองที่มีการกำหนดห้วงระยะเวลา ดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ.2531-2535) เป็นผลมาจากการทบทวนนโยบายฉบับแรก และการประเมินสถานการณ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการสร้างความสามัคคี ความสงบ และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน โดยให้ความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรกในการสร้างความเข้าใจ ลดความหวาดระแวงด้วยการยอมรับในความแตกต่าง และให้เกียรติซึ่งกันและกัน เน้นการดำเนินงานมวลชนให้ผู้นามุสลิมมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ใช้แนวทางสันติและปฏิเสธแนวทางรุนแรง ในขณะที่ใช้การเมืองนำการทหารในการรักษาความสงบในห้วง ๕ ปีที่มีการดำเนินการตามนโยบายฉบับนี้ ปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จอย่างดีโดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจ และการลดความหวาดระแวง มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการยอมรับและให้เกียรติต่อกัน สภาพทางการเมืองเปิดกว้างให้ผู้นามุสลิมมีบทบาททางการเมืองทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ทำให้เงื่อนไขระดับชาติลดลง เจ้าหน้าที่รัฐมีความเข้าใจปัญหามากขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่จะผลักดันการแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง ในขณะที่การดำเนินนโยบายการเมืองนำการทหารมีความคืบหน้าในระดับที่สลายขีดความสามารถของ ขจก. จนไม่สามารถใช้กำลังขนาดใหญ่ได้อีกต่อไป สำหรับความสัมพันธ์กับต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เปลี่ยนแปลงไปในทางสร้างสรรค์มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาการสร้างเอกภาพทางความคิดระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และการพัฒนาที่ยังล่าช้า

ฉบับที่ 3: นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ปี 2537

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อ 7 มิถุนายน 2537 เป็นนโยบายที่มีห้วงระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ต่อเนื่องจากฉบับที่สอง ซึ่งได้ทบทวนขึ้นใหม่ เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเพื่อให้มีการปรับการดำเนินงานตามนโยบายให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และตรงกับสาเหตุของปัญหามากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นงานสำคัญเร่งด่วนเพื่อให้พลังการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมให้เข้มแข็ง ในขณะเดียวกัน จะรักษาเสถียรภาพของแนวทางการแก้ไข

ปัญหาทางการเมืองและสังคมจิตวิทยาที่ดำเนินงานมาในแนวทางที่ถูกต้องแล้วให้ดำเนินต่อไปอย่างมั่นคง รวมทั้งการระดมพลังและความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการรักษาความสงบเรียบร้อยและลดความขัดแย้งที่มี อยู่ในสังคม รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เพื่อรักษาบรรยากาศของความเข้าใจและความพร้อมที่จะรับการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการทุกด้านหนุนช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง บังเกิดความสุขและความเจริญก้าวหน้าของประชาชนในพื้นที่อย่างถาวร ในห้วงของการดำเนินนโยบายที่ผ่านมา ปรากฏว่ามีการดำเนินการตามนโยบายมีผลสืบหน้าอย่างน่าพอใจในทุกด้าน แม้ว่าจะมีความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยด้านต่างๆ ที่มามีผลกระทบและเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานตามนโยบาย ทำให้เกิดความล่าช้าและชะงักงันของการดำเนินการในบางโครงการ แต่ในภาพรวม การดำเนินงานตามนโยบายมีความต่อเนื่อง และมีระดับของพัฒนาการเป็นที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาสังคมจิตวิทยาที่ยังดำรงอยู่ ปัญหาความยากจนและความไม่เป็นธรรมในสังคม ที่เกิดจากการพัฒนาที่ยังไม่กระจายผลได้จากการพัฒนาให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ปัญหาภาพลักษณ์ความไม่สงบและปัญหาอาชญากรรมที่รุนแรงขึ้น

3. แนวทางแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยั่งยืน

1. สถานการณ์

ปัญหาการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มขยายตัวจากปี ปัญหาการปล้นปืนในเหตุการณ์เมื่อ 4 มกราคม 2547 เป็นปัญหาความรู้สึกไม่ปลอดภัยและหวาดระแวง ถึงขั้นมีผลกระทบรุนแรงต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ส่วนหนึ่งเกิดจากโจรที่ก่อเหตุร้ายรายวัน และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหา เช่น การลักพาตัว ทำให้ประชาชนวิตกว่าอยู่ภายใต้การคุกคามทั้งจากโจรและเจ้าหน้าที่ ทู กลุ่มยอมรับว่ามีการปรากฏอยู่จริงของขบวนการแบ่งแยกดินแดน แต่เป็นเพียงคนจำนวนน้อย และส่วนหนึ่งที่เข้าร่วมขบวนการเป็นผลจากความอยู่ดีธรรมที่ผ่านมา ประชาชนคนต่างศาสนิกยังมีความสมานฉันท์ที่แนบแน่น และพร้อมให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการดูแลรักษาความปลอดภัยและร่วมมือ อดพัฒนาพื้นที่ อีกทั้งเชื่อมั่นว่าหากรัฐจัดเงื่อนไขความหวาดระแวงให้หมดไป และสนับสนุนให้ภาคประชาชนมีบทบาทในการดูแลรักษาความปลอดภัยชุมชน จะสามารถลดปัญหาการก่อเหตุร้ายรายวันลงได้

2. วิฤตการณ์สำคัญตามความเห็นของประชาชน

การใช้วิธีปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้อง ได้ก่อความรู้สึกให้ประชาชนเกลียดชัง หวาดกลัวและหวาดระแวงอำนาจรัฐ เป็นสถานการณ์ที่วิฤตรุนแรงมาก ในขณะเดียวกัน ได้มีสิ่งบ่งชี้ถึงภาวะอันตรายที่กำลังเกิดขึ้น ที่สำคัญได้แก่ ความเป็นชุมชนสันติสุขระหว่างศาสนิกที่ดำรงอยู่ตลอด อุดมกำลังปริแยก ความกังวลว่ารัฐมีนโยบายจะยุบและจัดระเบียบ

สถาบันการศึกษาศาสนาในท้องถิ่น ผลกระทบทางลบต่อธุรกิจและวิถีชีวิตของประชาชนฐานราก อุปสรรคในการเดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านของแรงงานนอกระบบคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการที่มีประชาชนจำนวนมากไม่น้อยต้องจากบ้านไปอยู่พื้นที่อื่นที่รู้สึกปลอดภัยกว่า

3. ศักยภาพที่ประชาชนมองเห็น ความรัก ความสามัคคี และ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติอย่างยาวนานของคนต่างศาสนา ความภาคภูมิใจในแผ่นดินไทยของประชาคมมุสลิม และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นศักยภาพสำคัญที่มีอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. สาเหตุของปัญหา

4.1 ด้านความไม่ปลอดภัยและความหวาดระแวง ทุกฝ่ายในพื้นที่ยื่นข้อเรียกร้องกันว่า วิธีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง เช่น การลักพาตัว เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนหวาดผวาและไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ และมองว่าบางเหตุการณ์ของความรุนแรงเกิดจากการสร้างสถานการณ์ของเจ้าหน้าที่ อีกทั้งเห็นว่าการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ยังไม่มีเอกภาพ ส่งผลให้การแก้ปัญหาล่าช้าและไม่เห็นด้วยกับวิธีการปราบปรามอย่างรุนแรง เพราะนอกจากไม่ช่วยลดปัญหาแล้ว ยังเป็นสาเหตุของการขยายแนวร่วมกลุ่ม คนที่ไม่พอใจอำนาจรัฐมากขึ้น และทำให้บางส่วนเดินทางไปอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านหรือย้ายไปอยู่พื้นที่อื่น สำหรับการเข้มงวดกับการตรวจตราการเข้าออก ไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อพิสูจน์ทราบบุคคลสองสัญชาติที่อาจร่วมในขบวนการก่อเหตุร้าย ทำให้เกิดผลกระทบต่อแรงงานและครอบครัวไทยทั้งด้านรายได้และจิตใจ

4.2 ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แนวนโยบายการจัดการด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่กำหนดจากส่วนกลาง สะท้อนความไม่เข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะการที่รัฐหวาดระแวงในบทบาทของปอเนาะและตาดิกา ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่บ่มเพาะศีลธรรมและจริยธรรมของชุมชนจนนำไปสู่ความขุนช่องหมองใจและความอึดอัดของประชาชน

4.3 ด้านการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับศาสนา วัฒนธรรมท้องถิ่น และหลักความเชื่อทางศาสนา แผนงาน โครงการพัฒนาต่างๆ ที่กำหนดและตัดสินใจจากส่วนกลาง โดยละเลยไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทำให้ผลของการพัฒนาไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

5. ข้อเสนอพิจารณา

จากการรับฟังความเห็นของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสิ่งบ่งชี้ชัดเจนว่าหากปล่อยให้ การแก้ไขปัญหาดำเนินไปในสภาพปัจจุบัน จะทำให้ปัญหาที่มีความซับซ้อน บานปลายยากที่จะ แก้ไขและอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงที่รุนแรงต่อทั้งประเทศ ที่สำคัญคือ

5.1 ความรุนแรงในพื้นที่ที่จะเพิ่มขึ้นในอัตราเร่ง ทั้งการก่อเหตุร้ายรายวัน ความ บาดหมางของประชาชนกับรัฐ และสภาวะบรรยากาศความหวาดกลัวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จังหวัด ชายแดนภาคใต้

5.2 ของเขตปัญหาจะบานปลาย คู่ความขัดแย้งทางศาสนา ความหวาดระแวง ความ เป็นปฏิปักษ์ระหว่างประชาชน และประชาชนกับรัฐจะมากขึ้น วิถีชีวิตปกติของประชาชนจะหมด ไป

5.3 สถานการณ์จะขยายเป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ โดยเฉพาะการชัก นำการก่อการร้ายจากภายนอก การแทรกแซงจากต่างประเทศเพื่อเปิดพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเวทีต่อต้านการก่อการร้าย และการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะรุนแรงถึงขั้นสหประชาชาติและ องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนประณามและกดดัน

5.4 ผลกระทบต่อประเทศไทยโดยรวม ที่สำคัญคือเป็นอุปสรรคต่อ อการขยายตัวทาง เศรษฐกิจ โดยเฉพาะความมั่นใจในการลงทุนลดลง และการหดตัวของนักท่องเที่ยว ทำให้เสียความ มั่นคงทางการเมือง ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในรัฐบาลและเสถียรภาพของรัฐบาลสันถลอน

6. ข้อเสนอ

6.1 ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหา ให้เจ้าหน้าที่รัฐมุ่งคุ้มครองประชา ชน โดยทำทุก อย่างเพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ทุกหมู่เหล่า ทุกเชื้อชาติ ศาสนา ผดุงรักษาความสงบสุข ด้วยสายสัมพันธ์และน้ำมิตรไมตรีที่มีต่อกัน ปรับปรุงระบบราชการ และกลไกภาครัฐโดยเร่งด่วน ส่งเสริมให้มีการยอมรับและเคารพในความแตกต่างทาง ความคิด ศาสนา วัฒนธรรม และใช้ศักยภาพของสังคมที่มีความหลากหลายนี้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

6.2 นโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหา

6.2.1 ด้านการสร้างความปลอดภัย และยุติความรุนแรง

1) ด้านการสืบสวนสอบสวน การ ปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้อง ให้เจ้าหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โปร่งใส ใช้วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์เท่าที่ทำได้ ห้ามใช้วิธีการ ใดๆ ที่ไม่ถูกต้องโดยเด็ดขาด

2) การใช้กำลังตำรวจ และส่วนราชการอื่นจากส่วนกลางในการปราบปราม สืบสวน และสอบสวน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องประสานงานกับผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ และผู้ว่าราชการจังหวัดอย่างใกล้ชิด

3) ปรับเปลี่ยนบุคลากรของรัฐที่ทำงานในพื้นที่ที่เป็นปัญหาหรืออาจก่อให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องกับประชาชน

4) ยกเลิกกฎอัยการศึกอย่างมีขั้นตอน และในพื้นที่ที่ยังมีการประกาศใช้กฎอัยการศึก มาตรการต่างๆ ตามกฎอัยการศึก ต้องบังคับใช้อย่างจำกัดและมีหลักเกณฑ์ที่โปร่งใส โดยฝ่ายทหารจะต้องดำเนินการร่วมกับฝ่ายปกครองและตำรวจอย่างใกล้ชิด

5) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกำลังประชาชนอาสาสมัครป้องกันตนเอง และการเสริมกำลังเจ้าหน้าที่เข้าไปในพื้นที่ ให้เป็นไปเพื่อคุ้มครองประชาชนเป็นหลัก

6) ทำความชัดเจนในคดีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สาธารณชนให้ความสนใจ เช่น กรณีนายสมชาย นิละไพจิตร ทนายความที่หายตัวไป และ คดีนายมะกะตากับพวก ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีปล้นปืน และวางเพลิงเผาทรัพย์ ส่วนคดีก้านอนูพงษ์ พันธชยางกูร ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษและกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพรับไปดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

7) เหตุที่เสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ จะได้รับการชดเชยค่าเสียหาย

8) ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดและแนวร่วมที่หลงผิดอย่างเพื่อนร่วมชาติ โดยมีมาตรการให้กลับมามีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข ด้วยการใช้กระบวนการทางกฎหมายเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา และพิจารณาออกกฎหมายนิรโทษกรรมที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดต่อไป

6.2.2 ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1) ส่งเสริมการจัดการการศึกษาศาสนาทั้งพุทธ อิสลาม และศาสนาอื่นๆ ที่สอดคล้องกับหลักศาสนาที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2) ส่งเสริมสถาบันการศึกษา เช่น ปอเนาะ และตาดีกา ทั้งในด้านวิชาการ การพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิต ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และหลักสูตรพื้นฐานของประเทศ

3) พัฒนาศักยภาพของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาอิสลามระดับอุดมศึกษาในภูมิภาค

4) ส่งเสริมอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น และการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุขภายใต้รัฐธรรมนูญ

5) ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดี และให้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการในการปฏิบัติราชการที่ดีเพิ่มเติม ให้เหมาะสมกับจังหวัดชายแดนภาคใต้

6) เสริมสร้างสายสัมพันธ์อันเข้มแข็งระหว่างประชาชนในจังหวัดภาคใต้กับคนในภาคอื่นๆ ของประเทศ

6.2.3 มาตรการด้านการพัฒนา

1) ส่งเสริมการพัฒนาที่เป็นการเพิ่มศักยภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยให้มีกลไกอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการรับฟังความเห็นจากประชาชน ในการดำเนินการตามแผนพัฒนาด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และด้านความมั่นคง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐอย่างเหมาะสม

3) ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้

6.3 โครงสร้างการจัดระบบงาน

จัดตั้งกลไกการบริหารที่เป็นเอกภาพ เป็นศูนย์กลางคุมสั่งการและเป็นแกนหลักในการประสานการปฏิบัติงาน บูรณาการแผนงานกับส่วนราชการต่างๆ ในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์นี้ให้ เป็นรูปธรรม โดยมีองค์ประกอบดังนี้

6.3.1 คณะกรรมการกำหนดนโยบาย ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อ นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี อำนวยการและควบคุมการดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ฯ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคงเป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย รัฐมนตรี และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ

6.3.2 ภายใต้คณะกรรมการตามข้อ 6.3.1 ให้มีคณะกรรมการอำนวยการ มีหน้าที่ อำนวยการ ประสานงาน เร่งรัด กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของ ส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ โดยมีเสนาธิการทหารบกเป็นประธาน คณะกรรมการประกอบด้วย แม่ทัพภาคที่ ๔ ผู้บัญชาการตำรวจภูธร ภาค ๕ เลขาธิการ

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และผู้แทนภาคประชาชนในพื้นที่ ฯลฯ ตามความเหมาะสม

7. ประเด็นในการเสนอคณะรัฐมนตรี

7.1 รับทราบ ผลการรับฟังความเห็นจากประชาชน 3 จังหวัดภาคใต้ตาม ที่ นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ตามข้อ 1-5

7.2 ให้ความเห็นชอบแนวทางการแก้ไขปัญหาตามข้อ ๖ และให้ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติโดยเคร่งครัด

7.3 เห็นชอบให้รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง กำกับ ดูแล สั่งการและปฏิบัติ ราชการแทนนายกรัฐมนตรี เพื่อให้มีการดำเนินการตามแนวทางนี้

4. ข้อเสนอมาตรการระยะสั้นเพื่อลดความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในบริบทการ ออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอศ.) ถือกำเนิดขึ้นเพื่อหาทางลด ปัญหาความรุนแรงที่ลุกลามร้ายแรงขึ้นตั้งแต่ต้นปี 2548 เป็นต้นมา ในระยะเวลาสี่เดือนนับแต่คณะ กรรมการฯ เริ่มทำงานมา ได้พบปะผู้คนทั้งฝ่ายประชาชนและราชการ ทั้งที่เป็นพุทธและมุสลิมที่ ได้รับความทุกข์ เพราะความรุนแรงที่ดำเนินต่อเนื่องเหมือนไม่รู้จบ จนที่สุจริตรัฐบาลได้ตัดสินใจออก พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ . ศ. 2548 เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2548 ให้รัฐมีอำนาจพิเศษใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ คณะกรรมการอิสระ เพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอศ.) ขอประณามการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้คนในสังคมไทย ทุกรูปทุกนาม ไม่ว่าความรุนแรงเหล่านั้นจะเกิดขึ้นเพราะน้ำมือของฝ่ายใด ทั้งที่เป็นผู้ก่อความไม่ สงบในพื้นที่และฝ่ายรัฐ ที่ผ่านมา คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอศ.) ยืน หยัดในหลักการสมานฉันท์เพื่อระงับค วามรุนแรงมาโดยตลอด โดยมีหลักสำคัญหลายประการอัน ประกอบด้วย การเปิดเผยความจริง การสร้างความยุติธรรม ความพร้อมรับผิด และการใช้สันติวิธี เป็นแนวทางหลักในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ได้เสนอแนะให้รัฐบาลมุ่งสร้างความเป็นธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงมาลงโทษ อันจะเป็นการฟื้นคืน ความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อรัฐและสังคมไทยซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักของสันติภาพและความมั่นคง ของประเทศ การออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ . ศ. 2548 เป็น การชี้ให้เห็นว่า กรอบความคิดของรัฐบาลในการแก้ ไขปัญหายังเป็นไปในกรอบเดิม ซึ่งไม่เพียงไม่ สามารถแก้ไขปัญหาได้ ยังอาจก่อเงื่อนไขให้ความรุนแรงลุกลามขยายตัวจนยากจะเยียวยาได้ใน อนาคต คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอศ.) เห็นว่า การตัดสินใจเช่นนี้ของ

รัฐบาลส่งผลให้การทำงานสมานฉันท์ในสังคมไทยเป็นไป ค้ำค้ำยิ่งขึ้น โอกาสในการทำงานเพื่อ ผลักดันแนวทางสันติวิธีลดน้อยถอยลง จึงเหมาะสมแล้วที่รัฐบาลลดการใช้ประกาศเพื่อประกอบ พระราชกำหนดดังกล่าวเพื่อตัดทอนเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความรุนแรงลงบ้าง เช่นที่ปรากฏจากการ ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม ที่ผ่านมา คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ แห่งชาติ (กอส.) ขอถือโอกาสนี้เสนอแนะมาตรการรูปธรรมบางประการที่คาดว่าจะมีผลลดความ รุนแรงที่ คร่าชีวิตผู้บริสุทธิ์ลงได้บ้าง โดยมีเกณฑ์การนำเสนอ 3 ประการคือ

เป็นมาตรการที่อยู่ในกรอบความคิดสมานฉันท์ และมีผลเพิ่มพูนพลังสมานฉันท์ และสันติวิธีในสังคมไทย

เป็นมาตรการที่มุ่งแก้ปัญหาความรุนแรงที่คร่าชีวิตผู้บริสุทธิ์ทั้งที่เป็นสามัญชน และข้าราชการ ทั้งที่เป็นพุทธและมุสลิม

เป็นมาตรการรูปธรรมที่ภาครัฐปฏิบัติได้ โดยไม่ต้องอาศัยกฎหมายพิเศษที่ให้ อำนาจภาครัฐมากกว่าที่มีอยู่ตามปกติ มาตรการรูปธรรมเหล่านี้แบ่งได้เป็น 5 ด้านคือ

1. ด้านหลักรัฐประศาสนโยบาย

อาศัยพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เคยทรง กำหนดไว้สำหรับมณฑลปัตตานีเป็นการเฉพาะเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2466 เป็นแนวทาง กำกับปฏิบัติราชการแผ่นดินในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ให้ความสำคัญสูงสุดกับทุกข์ สุขของราษฎรส่วนใหญ่ผู้มีวัฒนธรรมแตกต่างออกไป ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยข้าราชการที่มี “นิสัยสัตย์ซื่อ สุจริต สงบเสถียรเยือกเย็น” ไม่เบียดเบียนราษฎร ไม่ทำการใดให้ประชาชน ในท้องที่เห็นว่าพวกเขาถูกกดขี่ ไม่มีสุขเปรียบเทียบกับผู้อื่นในบ้านเมืองอื่นได้ ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาได้มีการย้ายคนดี คนสุจริต และรู้ปัญหาออกจากพื้นที่ ใน ขณะเดียวกันกลับส่งเสริมและสนับสนุนข้าราชการที่มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง ไม่ให้ เกียรติและรังแกผู้คน ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่สวนทางกับหลักรัฐประศาสนโยบายของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 6 โดยตรง

2. ด้านมาตรการจัดการระบบยุติธรรมระดับชาติ

จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม มีหน้าที่ ตรวจสอบคดีความและติดตามความคืบหน้าในการดำเนินคดีในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ 4 มกราคม 2547 เป็นต้นมา เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ต้องหา

เสริมความไว้วางใจของสาธารณชนต่อกระบวนการยุติธรรมไทย ผ่านหลักประกันการใช้
อำนาจรัฐตามกฎหมาย

เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ถูกจับกุมและควบคุม ตัวตามมาตรา 11 (1) ของพระ
ราชกำหนดฯ ได้พบกับทนายของตน และได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากทนายภายใน
เวลา 48 ชั่วโมง เพื่อธำรงรักษากระบวนการยุติธรรมไทยไว้ให้ได้ท่ามกลางสถานการณ์
รุนแรง

นำกระบวนการนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ ในการสืบสวน สอบสวน ตรวจสอบพิสูจน์
ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ จิตความสามารถในการดำเนินคดี
ของรัฐ สร้างความโปร่งใสและเป็นธรรมให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกหมู่เหล่า

3. ด้านมาตรการลดความรุนแรงในพื้นที่โดยตรง

ในคณะกรรมการของรัฐบาล ซึ่งทำหน้าที่กำหนดมาตรการลดความรุนแรง
เฉพาะหน้า ให้ผู้แทนของผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนาทั้งอิสลามและพุทธเข้าร่วมเป็น
กรรมการ ร่วมกำหนดนโยบายและทิศทาง เพื่อให้ฝ่ายรัฐได้ รับความรู้ที่จำเป็นว่าผู้คนใน
ท้องถิ่นคิดเห็นอย่างไร อีกทั้งยังจะได้เป็นสื่อกลางระหว่างผู้บังคับใช้พระราชกำหนดฯ
และประชาชนด้วย

ให้ถือว่า ปืนทุกชนิดเป็นอาวุธผิดกฎหมาย ในบริเวณสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
และไม่ให้อยู่ในครอบครองของของสาธารณชน เว้นแต่จะอยู่ในมือของ เจ้าหน้าที่ซึ่งมี
หน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายคือทหารและตำรวจของรัฐเท่านั้น อันน่าจะ
ลดความรุนแรงในพื้นที่ได้บ้าง อีกทั้งยังจะทำให้อาวุธอยู่แต่เฉพาะในมือของผู้ที่ต้องใช้
อาวุธในกำกับของความรับผิดชอบตามกฎหมายเท่านั้น

ให้มีการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิดในที่สาธารณะให้ทั่วเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้
ทั้ง 3 จังหวัด เพื่อให้ได้หลักฐานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ก่อภัยร้ายแรงเอาชีวิตผู้บริสุทธิ์ใน
ขณะนี้

จัดระบบแบ่งเขตพื้นที่ (zoning) ให้แหล่งอบายมุข อยู่ห่างจากเขตชุมชน ศาสน
สถาน สถานศึกษา และแหล่งหย่อนใจของเยาวชน เพราะ แหล่งอบายมุขเหล่านี้กลายเป็น
เป้าของความรุนแรงตลอดมา โดยควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนสำคัญในการกำหนดเขต
ดังกล่าวร่วมกับภาครัฐ

4. มาตรการระดับชุมชน

จัดกลุ่มชุมชนแกลงข่าวในพื้นที่ แสดงความจริงและการรับรู้ของชุมชนให้
ประจักษ์ในกรณีที่เกิด ความรุนแรงขึ้น โดยอาศัย สถาบันธรรมชาติเป็นเวทีเช่น ร้านน้ำชา
ประจำหมู่บ้านเพื่อลดภัยที่เกิดจากข่าวลือ

จัดตั้งชุดคุ้มครองหมู่บ้านเป็น หน่วยรอกแก้ว ประกอบด้วย ฝ่ายปกครอง ทหาร
ตำรวจ และอาสาสมัครรักษาดินแดนเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหน่วยงาน
รัฐระดับพื้นที่ เป็นชุดพัฒนาออก กพบปะเยี่ยมเยียนชาวบ้าน ลาดตระเวนรักษาความสงบ
เรียบร้อยภายในหมู่บ้านเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ระหว่างรัฐกับประชาชนซึ่ง
จะส่งผลต่องานการข่าว การรักษาความสงบเรียบร้อย และลดเหตุการณ์ความรุนแรงใน
พื้นที่ระดับหมู่บ้าน

จัดให้มีคณะกรรมการสันติสุขชุมชน อันประกอบด้วย ผู้นำชุมชนเช่น อีหม่าม
ประจําสมัย โต๊ะครู กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน นายก อบต./ สมาชิก อบต. ปลัดประจำตำบล/ ครู/
เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตำบล ตลอดจนทหารและตำรวจ

ให้ความสำคัญกับนักศึกษา ในการรณรงค์เผยแพร่แนวคิดสันติวิธี พยายาม
ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนคว มคิดเห็นในหมู่พวกเขาโดยปราศจากการบีบบังคับคุกคาม
พึงหลีกเลี่ยงการปฏิบัตินักศึกษาในทางลบ คือไม่เข้าสอบสวน จับกุมนักศึกษาใน
สถาบันการศึกษาโดยไม่มีคณาจารย์ของสถาบันการศึกษาเหล่านั้นเป็นพยานอยู่ด้วย

5. มาตรการรักษาความปลอดภัยสำหรับครู

ทุกโรงเรียนทั้งที่เป็น โรงเรียนสอนศาสนาและ โรงเรียนของรัฐควรมีระบบเตือน
ภัย ระบบป้องกันภัย เปิดไฟส่องสว่างตลอดเวลากลางวันและเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย
สามารถประสานงานกับฝ่าย ที่เกี่ยวข้องได้ทันทีที่เกิดเหตุร้ายขึ้น

เปิดโอกาสให้ครูในพื้นที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดระบบรักษาความปลอดภัย
ให้แก่โรงเรียนและครู การตัดสินใจเปิดหรือปิดโรงเรียน หรือการเคลื่อนย้ายเด็กนักเรียน
ให้เป็นผลของการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานความมั่นคง ฝ่ายปกครองและ
โรงเรียน ขอให้ฝ่ายบ้านเมืองเห็นความสำคัญของครู ให้เกียรติครูตามที่สมควร

5. เปรียบเทียบกรณีความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการก่อการร้ายระหว่างประเทศ กับ
เหตุการณ์ สามจังหวัด (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) ชายแดนภาคใต้

ในกรณีปฏิบัติการจีเครื่องบินถล่มตึกเวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ เมื่อเดือนกันยายน
2511 ทำทนายต่อ "อานาจรรัฐ" สหรัฐอเมริกาหรือไม่ทำทนายอย่างแน่นอน ถือว่าเป็นการทำ
ทนายเพื่อนำไปสู่การแย่งยึด "อานาจรรัฐ" ในสหรัฐอเมริกาหรือไม่ ถ้าปฏิบัติการอันเป็น

ความต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นที่เกาะบาหลิ หรือที่สเปน หรือที่กรุงลอนดอนแห่งอังกฤษ กระทั่งล่าสุดที่อียิปต์ก็ยังแน่ชัดว่าเป้าหมายมิได้อยู่ที่การแย่งยึด "อำนาจรัฐ" ตรงกันข้าม ทั้งหมดนี้เป็นการก่อวินาศกรรม เป็นการบ่อนทำลาย เป็นการท้าทายต่อความแข็งแกร่งแห่งแต่ละ "อำนาจรัฐ" นั่นก็คือ เป็นการพิสูจน์ว่าภายในความแข็งแกร่งก็มีจุดอ่อนมีจุดบกพร่อง การยุทธในแบบนี้คือผลสะท้อนจากสภาพของโลกที่เปลี่ยนแปลง นั่นก็คือ เมื่อโลกาภิวัตน์ คือสถานะที่ไร้พร มแดน การเคลื่อนไหวทางการเมืองก็ดำเนินไปในลักษณะที่อยู่เหนือ พรหมแดนและไร้พรหมแดนไปด้วยนั่นก็คือ ต้องการท้าทายและบั่นทอนความแข็งแกร่งของ

"อำนาจรัฐ" แต่ยังมีใช้ต้องการยึด "อำนาจรัฐ" ต่อกรณีที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ นับแต่เดือนสิงหาคม 2536 และปะทุอีกครั้งในเดือน มกราคม 2547 มอง จากจุดยืนของอำนาจรัฐ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 อาจมีความจำเป็น

ประการ 1 เพื่อที่พระราชกำหนดนี้จะเข้าไปแทนที่กฎอัยการศึก ตามข้อเรียกร้อง ที่ดำรงอยู่อย่างยาวนานในพื้นที่นั่นก็คือ แปรจากเรื่องของ "การทหาร" มาเป็นเรื่องของ "การเมือง"

ประการ 2 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ไม่ว่า ทหาร พลเรือน หรือตำรวจในพื้นที่มีเครื่องมือ ที่เป็นหลักประกันในการปฏิบัติด้วยความมั่นใจมากยิ่งขึ้น กระนั้น จุดอ่อนอย่างสำคัญก็ ตรงที่ความรอบรู้ต่อ "ขบวนการ" ตรวจจับบังคับนี้ก็ยังไม่มีใครสามารถ แสดงให้เห็นที่ ประจักษ์ว่า เป็นผู้ที่รอบรู้ในเรื่องราวของ "ขบวนการ" ซึ่งดำเนินการเคลื่อนไหวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างแท้จริงไม่ว่าจะเป็นในส่วนของ "อำนาจรัฐ" หรือในส่วนที่อยู่ นอก "อำนาจรัฐ" ก็ตามข้อมูลที่ปรากฏผ่านตัวแทนแห่ง "อำนาจรัฐ" และที่ปรากฏผ่าน ตัวแทนแห่ง "องค์กรประชาชน" มีลักษณะโน้มเอียงเป็นความโน้มเอียงที่บ่งบอกเบาแส ว่าเป็นข้อมูลที่ไม่รอบด้านและอาจฟังความข้างเดียวที่สำคัญอย่างยิ่งยวดก็คือ "ขบวนการ" ที่อยู่เบื้องหลังปฏิบัติการไม่เคยออกมาแสดงตัว หรือเสนอแนวทาง ความคิด การเมืองและ การจัดตั้งองค์กร องค์กรหนึ่งขบวนการขบวนการหนึ่ง สามารถพิจารณาและประเมินได้ จากทิศทางอันสะท้อน ความคิด สะท้อน การเมือง สะท้อน การจัดตั้งเพราะว่า ความคิด คือ พื้นฐานของ การเมือง เพราะว่าการจัดตั้ง คือกระบวนการอันทำให้การเคลื่อนไหวทาง การเมือง สามารถบรรลุตามแนวทางแห่ง ความ คิดได้คือการเคลื่อนไหวในพื้นที่ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ต่างจากการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ เพราะว่าการเคลื่อนไหวของ คอมมิวนิสต์นับแต่สมัชชา 3 เป็นต้นมา วางจุดหนักเป็นการเคลื่อนไหวในชนบท เป็นการ

ต่อสู้ด้วยอาวุธภายใต้ยุทธศาสตร์ ชนบทล้อมเมืองขณะที่การเคลื่อนไหวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในอดีตอาจมีฐานที่มั่นทางทหารอยู่ในป่าเขาเช่นเดียวกับคอมมิวนิสต์ แต่นับแต่การเคลื่อนไหวเดือนสิงหาคม 2536 เป็นต้นมา ว่าเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานแห่งจรรยาบรรณในเมืองยิ่งการยึดค่ายปล้นปืนในคืนวันที่ 4 มกราคม 2547 และกรณีกรือเซะเมื่อเดือนเมษายน 2547 และกรณีตากใบในเดือนตุลาคม 2547 ยิ่งมีความเด่นชัดแนวรบของพวกเขามีได้อยู่ในป่าเขา แนวรบของพวกเขายู่ในเมืองประเด็นที่จะต้องขบคิดในเชิงความคิด ให้ได้ก็คือ เป้าหมายอย่างแท้จริงของขบวนการเคลื่อนไหวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ที่ไหนอยู่ที่ท่า ร่อก่อกวนทำร้าย อำนาจอรัฐ หรือต้องการยึดและสร้างอำนาจอรัฐใหม่เป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็เป้าหมายของการก่อกวน หรือเป้าหมายเพื่อแย่งยึดและสร้างอำนาจอรัฐใหม่เป็นของตนเอง ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นเรื่องยึดยึด และยาวนานลักษณะยึดยึดที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจให้ลึกซึ้ง

6. พิจารณาประเด็นต่างๆ ที่กำหนด ตามลำดับของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ดังต่อไปนี้

6.1 ระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหา

เมื่อพิจารณาพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11 (1) ประกอบมาตรา 12 ซึ่งให้เจ้าพนักงานมีสิทธิที่จะจับกุม คุมขังผู้ต้องหาสงสัยได้ไม่เกิน 7 วันแต่สามารถขยายได้อีกรวมแล้วไม่เกิน 30 วันเมื่อพิจารณาตามรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเห็นได้ว่าการกำหนดไว้ว่าผู้ถูกจับจะต้องนำไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมาย แต่ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 กำหนดไว้ว่า เจ้าพนักงานมีสิทธิที่จะควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไม่เกิน 7 วันและสามารถขยายได้อีกรวมแล้วไม่เกิน 30 วัน ย่อมขัดกับรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อย่างเห็นได้ชัดและในขณะร่างรัฐธรรมนูญว่าสิ่งที่กำหนดไว้ในกฎหมายมันยาวเกินไปให้ลดลงมาเหลือตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แต่พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 กำหนดให้มีอำนาจควบคุมได้ถึง 7 วันนั้นและยังสามารถขยายได้อีกย่อมเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการร่างพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 เพื่อที่จะใช้ทำอะไร เพื่อขอเวลาในการสอบสวนหรือไม่ ก็ยังไม่มีความชัดเจนและในขณะเดียวกันในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติไว้ชัดเจน

เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 บัญญัติให้นำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ย่อมเห็นได้ชัดว่าแม้แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีศักดิ์เป็นพระราชบัญญัติซึ่งออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นหน้าที่ หลักของฝ่ายออกกฎหมายยังต้องอนุวัติตามรัฐธรรมนูญ แต่พระราชกำหนดฉบับดังกล่าวเป็นการออกกฎหมายโดยฝ่ายบริหาร ซึ่งมีผู้พิจารณาเพียง 36 คน ความรอบคอบย่อมน้อยกว่าการพิจารณาโดยรัฐสภาเพราะรัฐสภามีถึง 500 คน แม้กฎหมายจะให้อำนาจฝ่ายบริหารออกกฎหมายในลักษณะพระราชกำหนดก็ตาม ดังนั้นแล้วในประเด็นของการควบคุมผู้ต้องหาข่มขู่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้นมีปัญหาต่อไปอีกว่าเมื่อเป็นการขัดรัฐธรรมนูญแล้วการจับหรือการควบคุมได้หรือไม่ นั่นพิจารณาจากพระราชกฤษฎีกาบริหารราชการกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ดังกล่าวข่มทำให้ศาลและเจ้าพนักงานทำงานด้วยความยากลำบากกว่ากระทำไป แล้วอาจจะขัดรัฐธรรมนูญได้จึงเป็นข้อที่น่าเป็นห่วงว่าศาลจะกระทำอย่างไรเพราะศาลจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

6.2 สถานที่ของการส่งตัวผู้ต้องหา

ส่วนในประเด็นของการนำตัวของผู้ต้องหาไปที่ใดนั้น ตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11 (1) ประกอบมาตรา 12 บัญญัติไว้ว่าต้องควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนด ซึ่งไม่ใช่สถานีตำรวจ ที่คุมขัง ทณฑสถานหรือเรือนจำ จะเห็นได้ว่าการบัญญัติไว้เช่นนี้ย่อมเป็นการเปิดช่องให้เจ้าพนักงาน นำไปควบคุมไว้ที่ใดก็ได้ที่ไม่ใช่เป็นไปตามที่พระราชกำหนด กำหนดไว้ กล่าวคือ อาจจะควบคุมไว้ในค่ายทหาร หรือสถานที่ใดก็ได้ในประเด็นนี้ข่มขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 237 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83 วรรคแรก เพราะกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมผู้ต้องหานำไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน นั่นก็คือ สถานีตำรวจนั่นเอง แต่ตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11 (1) ประกอบมาตรา 12 บัญญัติไว้ถือว่าเป็นประเภทหนึ่งที่ไม่ให้นำตัวผู้ต้องหาไปสถานที่ดังกล่าว ย่อมไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเป็นปัญหาในทางปฏิบัติอีกปัญหาหนึ่งว่าจะปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญหรือจะปฏิบัติตาม พระราชกำหนดบริหารราชการกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.2548 กันแน่เพราะสถานะการณ์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาด้วยว่า การนำตัวผู้ต้องหาไปไว้ในสถานีตำรวจนั้นอาจจะไม่ปลอดภัยต่อการดำเนินคดี เพราะเคยมีการเผาสถานีตำรวจ ฝ่ายบริหารคงพบปัญหานี้จึงตัดสินใจตัดสินปัญหาโดยไม่ให้นำตัวไปคุมขังไว้ที่สถานีตำรวจก็เป็นได้ แต่ก็ไม่เป็นไปตามที่

รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ กล่าวคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดให้นำผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยมิชักช้า ย่อมไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ย่อมถือว่าเป็นกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญเพราะถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ซึ่งมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปว่าเจ้าพนักงานไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ทหาร หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติอย่างไร เพราะการที่จะจับใครมาได้นั้นจะต้องนำไปสอบสวนที่ทำการของพนักงานสอบสวนนั้นก็คือ สถานีตำรวจนั่นเอง แต่พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 บัญญัติมิให้นำผู้ต้องหาไปที่สถานีตำรวจ แล้วจะให้นำไปสอบสวนในที่ใด ก็ไม่ปรากฏแน่ชัด กล่าวคือ จะให้นำไปสอบสวนที่ค่ายทหาร หรืออย่างไร เพราะเป็นสิ่งที่มิได้ห้ามไว้ในกฎหมายดังกล่าว และในขณะเดียวกันจะต้องให้พนักงานสอบสวนไปสอบสวนที่ค่ายทหารหรืออย่างไร และการสอบสวนนั้นจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่นั้นก็ยังไม่แน่ชัด เพราะต้องถือบรรทัดฐานจากศาลต่อไปที่จะต้องปฏิบัติ เพราะระเบียบบางอย่างที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้ออกมาให้ปฏิบัติตามนั้นก็ยังไม่ชัดเจนเนื่องจากว่าบรรทัดฐานต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามได้นั้นจะต้องเป็นบรรทัดฐานที่ฝ่ายตุลาการเป็นผู้ออกมาว่าการกระทำอย่างไรที่ถูกต้องหรือการกระทำอย่างไรที่ไม่ถูกต้อง

6.3 การให้ศาลรับรองความไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นความชอบด้วยกฎหมาย

ในประเด็นของการ ออกหมายจับและควบคุมตัวบุคคลที่ส่งสัยตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ในมาตรา 11(1) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือศาลอาญาเพื่อขออนุญาตดำเนินการ ในกรณีนี้การจับและการควบคุมขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ย่อมถือว่าเป็นการให้ศาลรับรองความไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นความชอบด้วยกฎหมายย่อมมีปัญหาในภายหลังว่าศาลจะออกหมายจับและควบคุมให้ได้อย่างไร เพราะระยะเวลา 7 วันตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 นั้นเกินกำหนดเวลาที่สืบแปลชั่วคราวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 237 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 แล้ว ซึ่งปัญหาดังกล่าวถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญว่าศาลจะปฏิบัติหน้าที่อย่างไร และเป็นเรื่องของการกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้อยู่ภายใต้การใช้อำนาจตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินนี้ พิจารณาได้เลยว่าศาลยอมออกหมายจับและควบคุมให้ไม่ได้เพราะเมื่อออกหมายจับหรือควบคุมไปแล้วย่อมเป็นการกระทำที่ขัดรัฐธรรมนูญ ดังนั้นศาล

ยอมไม่อาจที่จะออกให้ได้ เนื่องจากว่าศาลหรือฝ่ายตุลาการนั้นจะต้องกระทำตามหมายที่ของตน ตามที่กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญกำหนดไว้นั่นเอง

ดังนั้นเมื่อพิจารณาประเด็นของการให้ศาลรับรองความไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็น ความชอบด้วยกฎหมายนี้ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้ กฎหมายตามพระราชกำหนดนี้อันแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ พนักงานสอบสวน หรือข้าราชการประจำฝ่ายปกครอง หรือแม้แต่ทหารเองก็ย่อมปฏิบัติหน้าที่อย่างกังวลว่าการกระทำ ของตนนั้นจะถูกต้องหรือไม่และถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 กันแน่ เพราะบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ เป็นผู้ที่จะต้องลงไปสัมผัสกับปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) แล้วสัมผัสกับประชาชนโดยตรง เช่น ในกรณีของการสลายมอบใน อำเภอตากใบที่ทำให้เกิดการวิภาควิจารณ์เป็นอย่างมากของการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ว่าเป็นการกระทำที่เกิดกว่าเหตุ ที่ทำให้มีคนตายและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก เพราะในกรณีของทหารนั้นมองบุคคลที่เป็นปรปักษ์ ว่าเป็นศัตรู แต่เจ้าพนักงานตำรวจนั้นมองบุคคลที่เป็นปรปักษ์ว่าเป็นโจรหรือผู้ร้าย การแสดงออก ของบุคคลสองประเภทจึงแตกต่างกันเพราะในสถานะการของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเป็น เรื่องของการก่อการร บกวน และการแบ่งแยกดินแดนเป็นหลักมิใช่เป็นการจับผู้ร้ายหรือจับโจร หรือมิใช่เป็นการทำสงครามในกรณีที่เป็นทหาร ดังนั้นแล้วการกระทำใด ๆ ของเจ้าพนักงานจึงต้อง คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเป็นหลัก ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้น

6.4 การออกกฎหมายที่ขัดต่อทฤษฎีกฎหมาย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา ถือว่าเป็นการบัญญัติมาโดยรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามทฤษฎีสถำนกกฎหมาย ธรรมชาติ เพราะถือว่าสำนักนี้ถือสิทธิในชีวิต ร่างกายมนุษย์เป็นสาระสำคัญ มนุษย์จะ สละหรือ ยินยอมให้บุคคลอื่นมาทำร้ายตนเองไม่ได้ และในขณะเดียวกันมนุษย์ก็จะทำลายตนเองก็จะกระทำ ไม่ได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากว่าสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่มีอยู่ตามธรรมชาติ มนุษย์ย่อมมีสิทธิเท่าเทียม กัน โดยไม่มีผู้ใดมามีสิทธิเหนือการดำรงชีวิตของบุคคลอื่น อันจะเป็นการเปลี่ยนแปลง โยกย้าย โอนให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ได้ ซึ่งสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่มีใช้สิทธิที่มนุษย์มีอำนาจจะบัญญัติ หรือกำหนดขึ้นเอง ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีสถำนกกฎหมายธรรมชาติถือว่าพระราชกำหนด บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11 (1) ประกอบ มาตรา 12 ถือว่าขัดกับ ทฤษฎีสถำนกกฎหมายธรรมชาติในลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิ ส่วนบุคคลโดยกฎหมายซึ่งถือว่า

กฎหมายดังกล่าวถือหลักตามทฤษฎีปฏิฐานนิยมทางกฎหมายหรือสำนักกฎหมายบ้านเมือง กล่าวคือ เป็นความยุติธรรมทางกฎหมายซึ่งถือว่าเป็นการออกกฎหมายโดยรัฐให้มาจำกัด สิทธิส่วนบุคคล ภายในรัฐ ย่อมมิได้เป็นไปตามทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติที่มุ่งเน้นสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน เป็นสำคัญที่จะทำให้เกิดการพลีสิทธิซึ่งกันและกันและไม่มีลักษณะที่จำกัดสิทธิจนเกินไปแต่พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11 (1) ประกอบมาตรา 12 ดังกล่าวมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากเกินไป

บทสรุป

สิ่งที่จะทำให้สังคมสามจังหวัดชายแดนภาคได้สงบลงได้นั้นจะต้องพิจารณาจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นสำคัญ และในขณะเดียวกันการร่างกฎหมายนั้นจะต้องเป็นการร่างกฎหมายที่ไม่ไว้วางใจหรือให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐจนเกินไปอาจจะทำให้ผู้ใช้อำนาจในลักษณะที่กลั่นแกล้งประชาชนก็เป็นได้ เพราะสาเหตุหลักนั้นเจ้าพนักงานใช้อำนาจไปในทางที่เกินเลยต่อกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ ดังนั้น เมื่อมีการร่างพระราชกำหนดโดยเฉพาะมาตรา 11 (1) ขึ้นมาแล้วเสมือนหนึ่งว่าให้อำนาจเพิ่มขึ้น ซึ่งกฎหมายไม่ว่ารัฐธรรมนูญ หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปัจจุบันที่ใช้บังคับอยู่ก็มีเพียงพอต่อการใช้อำนาจอยู่แล้วที่จะเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจได้อย่างไม่ต้องคำนึงว่ากระทำไปแล้วจะทำให้ตนต้องรับผิดชอบในข้อหาปฏิบัติหน้าที่ โดยมิชอบ เช่น การออกหมายจับตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ให้ออกหมายจับโดยทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสมเพื่อขอให้ศาลออกหมายเรียกถ้าปรากฏว่าเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควร โดยผู้ร้องขอไม่อาจไปพบศาลได้ เพราะฉะนั้นแล้วการร่างพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ดังกล่าวถือว่าเป็นการร่างกฎหมายที่เกินความจำเป็นเพราะกฎหมายที่ใช้บังคับมีลักษณะที่ให้อำนาจต่อเจ้าหน้าที่รัฐในการใช้อำนาจอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะออกกฎหมายมาเพิ่มเติมแต่อย่างใด

ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหา ผู้นำรัฐบาลต้องพิจารณาเป็นหลักว่าควรจะใช้ทฤษฎีสำนึกกฎหมายธรรมชาติในการแก้ไขปัญหา กล่าวคือ มีมาตรการสร้างให้คนในสังคมมีความสามัคคี ให้เป็นคนที่มีศีลธรรม โดยสร้างจิตสำนึกกว่าการทำลายล้างนั้นเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรม และทำให้ประชาชนสูญเสียชีวิต และร่างกาย ประเทศสูญเสียงบประมาณในการแก้ไขปัญหา หรือผู้นำรัฐบาลควรที่จะใช้ทฤษฎีปฏิฐานนิยมหรือทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองเพื่อแก้ไขปัญหา กล่าวคือ นำกฎหมายลงไปแก้ปัญหาโดยใช้มาตรการที่กฎหมายมีอยู่แก้ไขปัญหาโดยถือหลักนิติธรรมในการแก้ไขปัญหา ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ควรที่จะปฏิบัติได้ทั้งสิ้นและควรใช้เวลาในการแก้ไขปัญหา

เพราะปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่มีรากลึก ยากที่จะแก้ไขให้เสร็จสิ้นภายในเวลาสามเดือนหรือห้าเดือน

เมื่อก้าวโดยสรุปแล้ว พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาตรา 11 (1) ประกอบมาตรา 12 เป็นกฎหมายที่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิจิตรณาความอาญา และทฤษฎีสถำนกกฎหมายธรรมชาติ เพราะการที่จะจับหรือควบคุมบุคคลใดได้นั้นจะต้องมีพฤติการณ์ที่อาจจะสงสัยว่าเขากระทำความผิด และการควบคุมย่อมเป็นการริดรอนสิทธิส่วนบุคคลจะต่อ งมีตามธรรมชาติ กล่าวคือ การที่ควบคุมตัวบุคคลเกินกว่าที่กฎหมายในรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุดนั้น ซึ่งอ้างอิงจากทฤษฎีกฎหมายธรรมชาตินั้น ย่อมถือว่าเป็นการควบคุมที่ไม่มีอำนาจกระทำได้ และถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกายของประชาชนแล้ว ดังนั้น ข้อคิดเห็นของข้าพเจ้าในการปรับปรุงหรือแก้ไข 3 จังหวัด (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) เป็นสิ่งที่จะใช้กฎหมายโดยถือหลักทฤษฎีสถำนกกฎหมายบ้านเมืองเป็นอย่างเดียวนั้นย่อมไม่อาจที่จะประสบความสำเร็จได้ เพราะการใช้ทฤษฎีดังกล่าวถือหลักว่า กฎหมายต้องเป็นกฎหมาย กฎหมายคือคำสั่งของรัฐาธิปัตย์ เมื่อไม่ปฏิบัติตามย่อมต้องได้รับผลร้าย เป็นสิ่งที่มีลักษณะแข็งกระด้างเกินไป ซึ่งปัญหาต่าง ๆ นั้นเป็นปัญหาในเชิงประวัติศาสตร์ การแก้ไขต้องผสมผสานกันระหว่างทฤษฎีสถำนกกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นหลักอยู่ในปัจจุบัน และทฤษฎีสถำนกกฎหมายธรรมชาติด้วย คือ ใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิด และในขณะที่เดียวกันก็ต้องปลุกฝังคนในพื้นที่ให้มีความรักใคร่ปรองดองกัน ถือหลักบุคคลต้องเคารพสิทธิของผู้อื่น การทำร้ายผู้อื่นเป็นเรื่องที่ขัดศีลธรรม และจะต้องมีความรอบคอบในการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ว่าเป็นเรื่องของการก่อการร้ายหรือเป็นเรื่องของการแบ่งแยกดินแดน ก็ยังไม่มีความชัดเจน และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งนั่นก็คือ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐไม่ว่าจะเป็น เจ้าหน้าที่รัฐไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ทหาร หรืออาสาสมัครต่าง ๆ ต้องใช้อำนาจด้วยความระมัดระวัง และคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่นด้วย